

De dresscode van de kinderen van God

Gilden leggen mede het fundament voor een vreugdevolle kerkbeleving

Dirk Hanssens osb

Een verkapte bloemlezing uit een apostolische exhortatie, het lijkt geen bruikbaar materiaal te zijn om er het niet altijd onbesproken apostolaat van de schuttersgilden mee te bevestigen of er de noodzaak van aan te tonen. De paus schreef het document dan ook niet voor zijn 'gilde', de Zwitserse garde. Toch hield de gildeproost Dirk Hanssens osb het voornamelijk bij de post-synodale brief Evangelii Gaudium om zijn publiek – de gildebroeders en -zusters die het Brabantse gildecongres bijwoonden – een hart onder de riem te steken. Meer nog, zijn referaat eindigde met een ware klap op de vuurpijl toen hij waarschuwde voor kerkelijke gesprekspartners die kennelijk nog niet ten volle dragers zijn van de geest van de evangelische vreugde.

DE JONGSTE CIJFERS over depressies en acute gevallen van burn-out spreken boekdelen. Ondanks betere en toegankelijker faciliteiten om aan de dagelijkse stress te ontkomen, liggen ze hoger dan ooit. Dit komt onder meer omdat er valse illusies worden gewekt omtrent de beheersbaarheid van het geluk. Zo biedt de technologische maatschappij ontzettend veel mogelijkheden om plezier te maken, maar vergeet ze dat er ook kansen moeten worden geschapen om de vreugde te delen en uit te dragen bij anderen dichtbij of veraf. (cf. *Evangelii Gaudium* 7-9) Het individualisme, de commercialisering en de privatisering – vruchten van het Angelsaksische model in de economie – zorgen er zelfs voor dat die kansen stelselmatig afbrokkelen. Zijn er daarom onlangs niet enkele gezagvolle stemmen opgegaan om het Rijnlandse model – waarin loyaleit, wederzijdse afhankelijkheid en collectieve kracht primeerden – te herevalueren en te toetsen op zijn bruikbaarheid als remediërend alternatief? Dat model – weinigen realiseren het zich nog – is hoofdzakelijk voortgekomen uit het ambachtelijke gildesysteem in de feodale tijd.

De nieuwe koning wordt onder de wip de zilverbreuk omgehangen en mag dan, samen met de koningin, over het vaandel lopen dat op de grond is gespreid.

© foto: Sint-Sebastiaansgilde Vosselaar.

Het gezegde ‘Gedeelde vreugde is dubbele vreugde’ bergt veel waarheid in zich. Toch kent de spreuk geen toepassing in een samenleving die het verenigingsleven dezelfde normen oplegt als grote nutsbedrijven en de recreatieve sector langs de maatlat van het utilitarisme legt als het erop aan komt de criteria te bepalen voor het toekennen van subsidies. Zo worden de mooiste en meest natuurlijke uitingen van de vreugde om het samenzijn – uitingen die het waarmerk van de eenvoud en de ongedwongenheid uitstralen – vaak schaamteloos naar de marge van het sociale leven verwezen, terwijl ze juist het fundament vormen van een maatschappij die over voldoende veerkracht beschikt om reële problemen het hoofd te bieden.

Verwondering over het ontbreken van een defaitistische houding bij armen, kanslozen en bij allen die ondanks beperkingen een perspectief bewaren dat hoopvoller oogt dan dat van hen die alles op een presenteerblad voorgeschoteld krijgen, kennen we wel, maar de les van dat ‘wonder’ dringt meestal niet door: er is weinig nodig om de toekomst open te houden en alles wat wij aan artificiële middelen aandragen om dit gemakkelijker te maken, is ballast die ons dwingt ter plekke te blijven trappelen. Precies deze les houdt het gildewezen voor aan een wereld die er niet voor schroomt om zelfs in de sport het winstbejag aan te moedigen, die haar ‘*must's*’ dicteert aan wie ontspanning zoekt en de recreant allerlei snufjes opdringt die zogezegd onmisbaar zijn maar het reële contact met de naaste verstoren of belemmeren.

Gilden brengen mensen uit alle rangen en standen samen om ze een speelruimte te bieden – die van het boogschieten, vendelen, roffelen of dansen – een plek van ontmoeting waarin verbondenheid, vriendschap, dienstbetoon, zorgzaamheid en loyaliteit aan de Kerk primeren. Plezier dat in de ogen van buitenstaanders wat bevreedend overkomt, gaat hier hand in hand met een *savoir-vivre* dat getuigt van eerbied, openheid, onthaasting, geloof, hoop en vooral ook van een ongemeen positieve kijk op het leven waarin het iedereen – jong of oud, bemiddeld of arm, gewiekst of eerder naïef – gegeven is ooit de

oppergaai te schieten, letterlijk en figuurlijk. En is er dan toch enige wedijver bij de gildeactiviteiten, dan is dat een ijverzucht die erop gebrand is de winst in vreugde te delen en er elk gildelid het gevoel bij te geven weer een beetje rijker geworden te zijn. Het ceremonieel van de inhuldiging van een koning die met de zilverbreuk omhangen wordt en over de neergestreken gildevlag mag stappen, is het feest van het hele gilde. *Honi soit qui mal y pense*.

“Schande over hem die er kwaad van denkt” – zo luidt de vertaling van het oud-Franse opschrift dat het kostbaar uitgevoerde onderscheidingsteken van een hogere ridderorde, de Orde van de Kousenband, siert. De Engelse koning Eduard III zou beweerd hebben er de meest gerespecteerde spreuk in de christenheid van te willen maken. Misschien kunnen we dat spreekwoord ook gebruiken als afweerschild tegen hen die venijnige pijlen richten op de verdedigers van het belang van de gilden in het kerkelijke leven van de regio die *in illo tempore* het hertogdom Brabant heette. Gelukkig hoeft dit niet echt meer, want Rome kwam onlangs met een vromer klinkend ‘sjibbolet’ op de proppen, waarmee gildeleden zich gestijfd zullen weten in hun overtuiging wel degelijk de behoeders van de Kerk te zijn. Al moeten ze dan wel de moeite doen om het pauselijke document te lezen waarvan het schutswoord slechts de titel vormt: *Evangelii Gaudium* – de vreugde van het evangelie.¹

Wat hier volgt is een kleine (verkapte) bloemlezing uit dat postsynodale geschrift dat amper enkele maanden oud is. Hopelijk volstaat dit om de eerste pijlen op te vangen.

* * *

“Er zijn kerkelijke structuren die de dynamiek van de evangelisatie kunnen bevorderen”, schrijft paus Franciscus in zijn apostolische exhortatie *Evangelii Gaudium*. De kerkvorst heeft het over open structuren die de neiging weerstaan om op zichzelf terug te plooiën, over levensstijlen en werkroosters die broederlijkheid en solidariteit bevorderen, ook voorbij de grenzen van de eigen kring. Dit missionaire elan kan echt iets teweegbrengen als het gepaard gaat met een herbronning en een hernieuwde, vaak ook vernieuwende, trouw aan de roeping van levende verbondenheid. (cf. EG 23-24, 26-27)

Als het gildewezen een rol van betekenis wil spelen in de organische structuur van de Kerk, dan zal dat vooral blijken uit de ijver die de gilden aan de dag leggen om enerzijds de dialoog met de wereld en haar diverse socioculturele milieus niet te veronachtzamen en anderzijds het contact met de plaatselijke parochies of christelijke basisgroepen nieuw leven in te blazen. Allicht maakt het gildewezen ook deel uit van de zogenaamde periferie die op de pauselijke waardering kan rekenen omwille van haar corrigerende functie ten aanzien van kerkelijke instanties die nog niet elke zweem van zelfgenoegzaamheid hebben afgezworen. (cf. EG 30) Maar dan betreft het hier wel een periferie die een heldere boodschap uitzendt: het loont de moeite om één van hart en één van geest (cf. Hand 4,34) achter het vaandel van het gilde op te stappen en zich in de stroom van het gebeuren

vooral niet te verliezen in een kluwen van liturgische regelgeving, ideologische scherpslijperij of procedurele spitsvondigheden die de dynamiek bij voorbaat naar verstarring voeren (cf EG 49).

* * *

Vandaag draait alles om competitiviteit en de wet van de sterkste. Om de stem van het geweten te smoren, doen machtigen er alles aan opdat de mondialisering van de onverschilligheid opgeld zou kunnen doen. (cf. EG 53-54) Paus Franciscus merkt op: “Bijna ongeweten zijn we gevoelloos geworden voor de noodkreet van anderen, hen aandacht schenken interesseert ons niet meer, het is alsof alles ons vreemd is geworden en we er niets meer mee te maken hebben. We zijn beneveld in een *welnesscultuur* en schieten alleen wakker als er op de markt iets nieuws wordt aangeboden dat we nog niet hebben (...).” (EG 54) De kerkleider waarschuwt voor de gevaren van een ongebreidelde consumptiedrift en een verheerlijking van de subjectieve waarheid die het sociale weefsel aantasten en nieuwe vormen van ongelijkheid en stigmatisering doen ontstaan. Hij legt de vinger op de wonde: “Het postmoderne en mondiale individualisme werkt een manier van leven in de hand die de ontwikkeling en de stabiliteit van relaties tussen mensen verzwakt (...).” (EG 67) Tegelijk reikt hij de remedie aan: een niet-verkrampde maar open pastoraal die het eigen discours van vermeende zekerheden durft in vraag te stellen, zodat de verbindende kracht van de Geest haar werk kan doen. “De pastoraal dient er nog meer op te wijzen dat de relatie met onze Vader ons oproept tot een verbondenheid die de menselijke relaties geneest, bevordert en versterkt” (EG 67), schrijft hij.

Die pastoraal is er dus allerminst op uit om de sclerose van traditionele christelijke verenigingen te elimineren door er kerkelijke bepalingen en rubrieken tegenover te zetten die evengoed neigen naar een verharding die de vrije werking van de Geest negeert of aan banden legt. Paus Franciscus pleit daarom voor het vertrouwen in de overvloedige stimuli van de Geest, een vertrouwen dat er ons voor behoedt “de authentieke christelijke waarden [te] ontkennen die aanwezig zijn bij een groot gedeelte van de bevolking dat het doopsel heeft ontvangen en zijn geloof en zijn broederlijke solidariteit op vele wijzen beleeft, (...) vaak met eigen uitdrukkingvormen en manieren om bij de Kerk te horen.” (EG 68) Bijna insisterend klinkt zijn oproep: “Een geëvangeliëerde volkse cultuur draagt in zich de waarden van geloof en solidariteit, (...) ze is drager van een eigen wijsheid die men met grote dankbaarheid moet erkennen.” (EG 68).

Getuigt het bijvoorbeeld niet van wijsheid dat het volksvermaak van het papegaaischieten² in de meeste schutterijen in het voorjaar (rond Hemelvaartsdag of Pinksteren) plaatsvindt? De kleurrijke vogel waarop de gildeleden met handboog, kruisboog of windbuks mikken, verwijst naar de Heilige Maagd of naar de Heilige Geest en is het symbool van de vruchtbaarheid. Wie hem schiet, laat als het ware genadegaven in rijke verscheidenheid neerdalen – vruchten die van iedereen zijn.

Schietwedstrijd in de Koninklijke Sint-Pietersgilde in Mazenzele, juni 2013.

Is de Geest niet nedergedaald opdat allen die geloven ook zouden kunnen delen in de heerlijkheid van de hemel – een heerlijkheid die zich als een regenboog uitspant over al wat leeft, het grote en het kleine, het gewone en het bijzondere?

* * *

“God woont midden de stedelingen die solidariteit, broederlijkheid, het verlangen naar het goede, waarheid en rechtvaardigheid nastreven. Deze aanwezigheid moet niet gemaakt, maar ontdekt en ontsluit worden.” (EG 71) Gelukkig zijn gilden niet langer plattelandsfenomenen. Dat waren ze in oorsprong overigens volstrekt niet: gilden werden als een soort stadswacht ingezet op de wallen en in de straten en pleinen van de opkomende steden. Als die gilden inderdaad op de plekken opereren waar nieuwe verhalen en paradigma’s hand over hand de roerselen der stedelingen beïnvloeden (cf. EG 73-74), dan zijn ze geroepen om bakens te zijn voor hen die het wederzijds wantrouwen en het verlammende isolement, waarin stedelingen tegenwoordig wegzinken, te vervullen voor activiteiten die ontmoeting en integratie bevorderen, datgene waarvoor steden nu juist gebouwd werden. De vrijmoedigheid waarmee gilden naar buiten komen, ook in het straatbeeld, werpt zelfs een dam op tegen de begrijpelijke maar niet goed te praten neiging van gelovigen om hun christelijke identiteit weg te stoppen of te relativiseren. (cf. EG 75, 79-80) Het enthousiasme waarmee een gilde achter een met de beeltenis van Sint-Sebastiaan of Sint-Joris bedrukte vlag opstapt, is op zich al een goede manier om de egoïstische verzuring en het praktisch relativisme van stadsbewoners aan te klagen.

Hebben velen niet de moed verloren en ervaren ze het taak van de evangelisatie niet als een ondraaglijke last omdat ze ‘de uitgestippelde route’ belangrijker vinden dan het reële contact met mensen die, net als iedereen, onderweg zijn naar hun bestemming? (cf. EG 82) Het is zeer de vraag wie de echte mufte relieken uit vervlogen tijden zijn: de voorbijtrekkende gildeleden, mannen en vrouwen die zich in middeleeuwse klederdracht hullen maar zich

de vreugde van hun engagement niet laten ontnemen, of de meewarig hoofdschuddende spectator die onder het mom van een grote realiteitszin alleen nog maar focust op gebeurtenissen die innerlijke duisternis en gelatenheid voortbrengen en die het apostolisch dynamisme verzwakken. Heeft paus Franciscus het niet over die laatste groep als hij schrijft: “Er ontwikkelt zich een psychologie van het graf die christenen geleidelijk aan verandert in museumstukken” (EG 83)? Gildeleden zijn geen museumstukken of folkloristische fossielen, maar mensen die getuigen van het belang van eenheidschepende symbolen en rituelen die het bestaan ritmeren en het zijn ‘draaglijke lichtheid’ terugschenken. Bij het verlies van die symbolen en rituelen willen gildebroeders en -zusters zich alvast niet neerleggen, want een – ik geef toe: noodzakelijke en misschien wel dringende – hertaling van de diepere betekenis is vooralsnog niet mogelijk als de drager van de betekenis, het uiterlijke en zichtbare aspect, verdwijnt.

Zijn de optochten door de straten van dorp en stad ook niet een poging om een stukje liturgie – een pelgrimage onder het vaandel van de schutsheligen van het gilde – onder de aandacht te brengen van hen die zich door “het steriele pessimisme en het droevige pragmatisme van deze tijd” (cf. EG 84-86) alle hoop hebben laten ontfutselen? Natuurlijk verandert de liturgie *an sich* niets aan de situatie. Maar ze doet wel haar onnaspeurbare werk in het gemoed van mensen die geroepen zijn om – ook tegen beter weten in! – de situatie ten goede te keren. Wie geen oplossing kent, kan maar beter beginnen bewegen, desnoods beginnen ijsberen, dan bij de pakken te blijven zitten als een Job op zijn mestvaal. Wie niets doet omdat hij beseft dat niets echt adequaat is, is er altijd slechter aan toe dan hij die wel in beweging komt vanuit de overtuiging dat daarmee toch minstens al een grondhouding is ge oefend: de bereidheid om essentiële stappen te doen op het gunstige moment. De eerste stap is misschien wel de erkenning van de broederschap die nieuwe kansen is zich bergt.

Wat paus Franciscus schrijft onder het kopje “Ja aan nieuwe verbanden” vindt zonder meer een illustratie in de keuze van de gildeleden voor een hechte broederschap. Dat deeltje van zijn apostolische exhortatie vangt aan met een uitnodiging om het bittere gif van de moderne immanentie, het comfortabele maar onvruchtbare isolement en de egoïstische vluchtroute te neutraliseren met waardevolle elementen uit de volksreligie, zonder daarom de verworvenheden van de technologie af te zweren:

Nu de netwerken en de communicatiemiddelen een ongekende ontwikkeling kennen, ervaren wij vandaag de noodzaak om de ‘mystiek’ van het samenleven te ontdekken en door te geven, van het zich onder elkaar te begeven, elkaar te ontmoeten, elkaar in de arm te nemen, mee te gaan in deze wat chaotische vloedgolf die zich in een echte ervaring van broederlijkheid kan omvormen tot een solidaire karavaan en heilige pelgrimage. (...) Deze weg kunnen gaan, zou een goede zaak zijn, heel herscheppend, bevrijdend, vol van hoop! (EG 87)

Wat verderop wijst de paus op het onmiskenbare verschil tussen de eigenheid van de volkscultuur (waarin van oudsher ook het gildewezen ligt ingebed) en de vrijblijvende omgangsvormen van de welvaartsmens:

De kenmerken die eigen zijn aan de volksreligie zijn geïncarneerd, want ze zijn ontstaan uit de incarnatie van het christelijke geloof binnen een volkscultuur. (...) De vormen eigen aan de volksreligie zijn ideaal om relationele vermogens te voeden, in plaats van individualistische vluchtroutes. In andere sectoren van onze samenleving is er een groeiende hang naar allerlei vormen van 'spiritualiteit van het welzijn' zonder gemeenschap, naar een 'theologie van de welvaart' zonder broederlijk engagement of naar subjectieve ervaringen zonder gelaat. (...) Dat is wat vandaag gebeurt als gelovigen zich trachten te verbergen en te onttrekken aan het zicht van de ander en als ze op een subtiele manier proberen te vluchten van de ene plek naar de andere, van de ene taak naar de andere zonder echt stabiele banden te creëren. (EG 90)

* * *

Evangelisatie is een opdracht die het institutionele karakter van de Kerk overstijgt. Het is een taak die ontspruit aan Gods initiatief, aan zijn genade die erin bestaat iedereen, zonder onderscheid, tot zijn Koninkrijk te roepen en te verenigen tot één familie, tot één universele gilde. (cf. EG 111) Waar een menseelijke gemeenschap gestalte krijgt, niet als een exclusieve groep of een elite naar het model van de Rotary Club, maar als een open kring die de inclusieve liefde van God in gastvrij gedrag en onbaatzuchtige dienst vertaalt, daar klinkt het mandaat van de evangelisatie als een privilege. Anders gezegd, de genade werkt niet los van de specifieke cultuur en ze wordt ook doorgegeven in die cultuur. Culturele diversiteit zou dus geen bedreiging mogen zijn voor de eenheid, maar juist de garantie voor de restloze vertolking van de veelzijdige rijkdom van de genade. (cf. EG 115-117) Misschien tonen de gilden wel een bijzonder aspect van die genade, met name de vrijheid die God zich voorbehoudt om zijn bruid met zeldzame juwelen te tooien en haar vervolgens om haar onwereldse schoonheid te prijzen. Wie dit betreurt of er alleen maar folklore in wil zien, doet geen recht aan de 'allesbehalve eentonige logica van de menswording van God' (EG 117) en miskent bovendien het recht van de gelovige om – zonder daarbij in particularisme te vervallen – een minder courante culturele aankleding van de christelijke boodschap te verkiezen.

De vraag van het hoofdbestuur van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden aan de kerkelijke overheid van het bisdom 's-Hertogenbosch om een hernieuwde integratie van de gilden in het kerkelijke leven, is een duidelijk teken van de authenticiteit van het charisma der gilden. Zo'n vraag, die thans in de zogenaamde Commissio Mixta centraal staat, zou niet mogen beantwoord worden met het opleggen van verstarde, klerikale gebruiken en het aanscherpen van de plicht van gehoorzaamheid aan het kerkelijke gezag, maar

Kerkbedienaren en gildeleden broederlijk aan de tafel van het Woord en het Brood – gildemis in de Sint-Gertrudiskerk in Bergen op Zoom, 25 april 2009.

met een blijk van welwillendheid om de diepte van de tradities der gilden te helpen ontsluiten op haar christelijke waarde en betekenis. Een eerste rapport van de Nederlandse Commissio Mixta, een bundeltje met verslagen van gesprekken en enkele aanbevelingen (uitgevaardigd op 17 december 2013)³, laat alvast niet vermoeden dat de commissieleden een recente waarschuwing van paus Franciscus ter harte nemen. “Een echte, door de Geest bewerkte vernieuwing, stelt andere vormen van spiritualiteit en gaven [in casu die van de gilden, DH] niet in de schaduw om zichzelf en de eigen vermeende orthodoxie [in casu die van een op regeltucht beluste Kerk, DH] te affirmeren” (EG 130), merkt de kerkvorst op in zijn apostolische exhortatie. Hoewel de rapporteurs van de Commissio Mixta de noodzaak van wederzijds respect benadrukken en tevens het voornemen uitspreken om “de binnenkant” en de “gemeenschappelijke waarden” in kaart te brengen, getuigen de aanbevelingen toch van een tendentieuze demarche van de kant van het episcopaat: de gildeed van trouw aan God zou haar uitdrukking moeten vinden in een betere opvolging van de strakke richtlijnen voor de liturgie en een steviger binding met de lokale Kerk; de sportieve, recreatieve en cultuurhistorische aspecten van het gildewezen moeten bevrijd worden uit hun seculiere kader; gildetradities hebben een vertaalslag nodig die meteen ook de betekenis van de rituelen aan het licht brengt en haar beter doet aansluiten bij die van de kerkelijke rituelen; enzovoort. Althans, dit is de grondtoon van het eerste document van de Commissio Mixta. Veel bemoediging en erkenning van het ware en het goede dat er al is, klinkt daar niet in door.

Allicht is de seculiere geestelijkheid, die zich niet laat verwonderen door het eeuwenoude dynamische verbond tussen gildewezen en Kerk maar liever vaststelt dat “het schuurt in de relatie” (bisschop Anton Hurkmans), dan toch niet de meest aangewezen gesprekspartner voor de gilden. Omdat de waarden en charisma’s van de schuttersgilden – eerbied voor de traditie, zorg voor het

patrimonium, ijver voor de concrete uitwerking van de caritas en de bevordering van de sociale cohesie, zin voor ritueel en ceremonie, aandacht voor helende vormen van ontspanning, solidariteit en broederschap, ... – veel nauwer aansluiten bij of minstens in de lijn liggen van het monastieke leven in abdijen en kloosters, zou een bezinning over wat onder de abbatiale kromstaf leeft wel eens vruchtbaarder kunnen zijn voor wie de ziel van de behendige drager van de handboog wil leren kennen. Sterker nog, een dergelijke dialoog biedt meer kansen. Ze verliest zich immers niet in arbitraire details of in verkrampte pogingen om de gilden in goede verstandhouding met de kerkelijke functionarissen te bewaren, maar focust op het (vaak onbewuste) substraat van een gezonde en vrije geloofs- en kerkbeleving (cf. *EG* 68).

Dat substraat is een lappendeken waarin grondhoudingen zoals dynamiek, evenwicht en ontspannen doelgerichtheid verstrengeld zijn tot een hecht weefsel waaruit Kerk én gildewezen, beide naar eigen smaak, het feestkleed stikken dat beantwoordt aan de dresscode voor de genodigden in het Koninkrijk der hemelen. Het enige dat daarbij vooropstaat voor wie volmondig trouw zweert aan het ‘kledingvoorschrift’, maar dan in de symbolische betekenis van het woord, is de vreugde van de kinderen Gods. Of om het met de titel van de hierboven veelvuldig aangehaalde apostolische exhortatie te zeggen: de vreugde van de blijde boodschap – *Evangelii gaudium*.

Dansende gildebroeders en -zusters.

© foto: Dirk Van Esbroeck.

Dirk Hanssens osb is monnik van de Leuvense benedictijnenabdij Keizersberg en hoofdredacteur van *De Kovel*.

Hij publiceert in het raakvlak van de monastieke spiritualiteit en diverse cultuuruitingen (o.m. literatuur en beeldende kunst). Sinds 2002 is hij proost van de Hoge Gildeeraad van Brabant, een federatie van schuttersgilden.

- ¹ De Nederlandse vertaling van de apostolische exhortatie *Evangelii Gaudium* verscheen als nummer 34 in de reeks Wereldkerkdocumenten van de Bisschoppenconferentie van België (Licap, Brussel 2014). Verwijzingen naar passages uit dit document zijn in de artikel aangeduid met *EG*, gevolgd door het nummer van de bewuste paragraaf.
- ² In de Nederlandse gebieden maakte men tijdens de kruistochten kennis met de papegaai. De naam van de vogel luidt in het Arabisch: *babagâ*. De kleurrijke vogel viel in de smaak en werd op grote schaal aan de vorstelijke hoven van Europa geïntroduceerd.
- ³ Het rapport met de titel *In trouw verbonden – gilde en kerk: een dynamisch verbond* werd door dr. P.A.M. de Jong samengesteld en naderhand op de website van het bisdom (www.bisdomdenbosch.nl) gepost onder de nieuwsberichten van 20 januari 2014.